

DOTEKY

ČASOPIS LORM z.s. – ZIMA

97
2018

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

VERŠE • ÚVODNÍ SLOVO • ZPRÁVY Z LORMU • NAD DOPISY
ČTENÁŘŮ • MÍSTO MÉHO SRDCE • PŘÍBĚH • KOMUNIKACE
OSOB S HLUCHOSLEPOTOU • PRÁVNÍ PORADNA • ZDRAVÍ
• INFORMACE • OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH
• ZE SVĚTA • ZÁLIBY • VZKAZY MOUDRÝCH • RECEPTY

6 • CENY HIERONYMA LORMA HLUCHOSLEPÝM
TVŮRCŮM ROZDÁNY!

24 • ZNAKOVÝ JAZYK

32 • JAK VIDÍ SVĚT LIDÉ S OČNÍ VADOU?

41 • KAMPAŇ „ZEptej se, než mě popadneš“

VERŠE – Vánoce ano	3
ÚVODNÍ SLOVO	4
ZPRÁVY Z LORMU	
Ceny Hieronyma Lorma hluchoslepým tvůrcům rozdány!	6
Pojďte s námi oslavit stovku!	9
Okénko nejen do Jihomoravského kraje	9
NAD DOPISY ČTENÁŘŮ	
Radosti a strasti při cestování	11
Kolíne, Kolíne	12
Moje zkušenost s nadacemi	13
Píseň pro krávy	15
MÍSTO MÉHO SRDCE	
Láska na první pohled pod Annapurnami (1. část)	16
PŘÍBĚH	
Co se má stát, stane se	21
KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU	
Znakový jazyk	24
PRÁVNÍ PORADNA	
Jak je to aktuálně se slevami při cestování po železnici	26
Mimořádná okamžitá pomoc	27
Praktický lékař má povinnost vykonávat návštěvy u pacienta	30
ZDRAVÍ	
Jak vidí svět lidé s oční vadou?	32
INFORMACE	
Novinky v oblasti kompenzačních pomůcek	36
George a nevidomí klienti	38
OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH	
Čtyřnohý přítel Ike	39
ZE SVĚTA	
Kampaň „Zeptej se, než mě popadneš“	41
ZÁLIBY	
Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ	43
Po operaci	43
Dědeček	45
VZKAZY MOUDRÝCH	49
RECEPTY – Vánoční pohár	50

*Jste-li okouzleni krásou barev, zvuků,
neděkujte tomu štěstí přede mnou,
raději podejte mi bez rozpaků ruku,
abych šla s vámi, a ne za stěnou.*

VERŠE

Vánoce ano

Vánoce od Lady –
chalupy v sněhu,
zvonky, co roznáší
blízkost a něhu,
mrazy, když naposled
lem kytek zkosí,
prý se dnes nenosí,
povídal kdosi.
Nemůžu souhlasit,
že to tak vidí,
dokud jsou na zemi
i slušní lidi,
dokud se Vánoce
ladovsky slaví,
přejí si přátelé
co nejvíc zdraví!

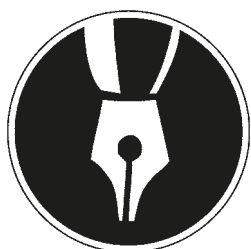
Vezmou se za ruce,
ať se jim nestýská,
v půlnoc se vydají
přivítat Ježíška,
zazpívat koledu,
otevřít duši,
sklouznout se po ledu,
smích dětem sluší.

Tak Vánoce v klidu a
veselé svátky,
někdy je budoucnost
vrátit se zpátky,
ať cinkají rolničky,
ať koně ržají,
pro všechny lidičky,
co rádi mají:

Vemte se za ruce,
ať se vám nestýská,
v půlnoc se vydejte
přivítat Ježíška,
zazpívat koledu,
otevřít duši,
sklouznout se po ledu,
smích dětem sluší.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ÚVODNÍ SLOVO

Vážení čtenáři,

rok se s rokem sešel a také my se letos scházíme v našem časopisu naposledy. Jako vždy, i tentokrát je doslova napěchovaný informacemi, zajímavostmi, vašimi příspěvky. Možná ho pojmete jako takový malý vánoční dárek, ovšem s velkou výhodou – můžete se k němu vrátit kdykoliv si zamanete. Dárky k Vánocům tradičně patří. Ačkoliv jejich význam a hodnota se v porovnání s minulostí značně mění, dnes se povětšinou

jedná o dary a megadary. Darující šílí už od podzimu, čím obdarované překvapit, ohromit, neváhají dokonce sáhnout k finanční bankovní podpoře = zadlužit se, jen aby se vytáhli, předvedli, trumfli jiné darující, zavděčili. Smutné... Kouzlo společného rozjímání, setkávání, vzpomínek a radování, projevu lásky k těm našemu srdci nejbližším se bortí pod vahou peněz, ziskuchtivosti a sobectví.

Naštěstí ne u všech je tomu tak, naštěstí jsou mezi námi lidé, kteří dokonce ani nečekají na Štědrý den, ale darují kus sebe po celý rok. K takovým jednoznačně patří pracovníci firmy Grayling, kteří se rozhodli oslavit výročí svého vzniku obdarováním druhých, konkrétně vás, klientů LORMu. 25 splněných přání – vzpomínáte? Všichni jste měli možnost poslat nám své přáníčko, které vám bude díky lidem z Graylingu v následujícím půlroce splněno. Děkujeme za tento úžasný nápad spolu s vámi, vás potom prosíme o popsání pocitů z tohoto mimořádného dárku a zaslání do redakce Doteků, samozřejmě až poté, co si splněné přání naplno užijete 😊.

A když už budete v tom psaní, nezapomeňte na podzimní oslavu 100. výročí Doteků v roce 2019, o které se více dozvíte na následujících stránkách, vždyť celá narozeninová příloha oslavence bude o vás a pro vás!

No vidíte, ještě nezazvonily zvonky, nezaplály svíce, nezavonělo cukroví, nespustily zvony zvoucí k půlnoční, chalupy nezapadaly sněhem a ptáci přezimovací neobsadili krmítka a my už jsme v dalším roce – letí to, letí. Tak se o čase vánočním aspoň na chvíli zastavme, darujme svým milým pohlazení a úsměv, darujme si čas a prožijme ho naplno a svátečně!

Přeji vám všem za redakci Doteků radostné, šťastné Vánoce a hodně zdraví, síly a odhodlání do roku 2019 😊.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

ZPRÁVY Z LORMU

Ceny Hieronyma Lorma hluchoslepým tvůrcům rozdány!

Tvůrčí osobnosti z řad hluchoslepých převzaly v sobotu 27. října 2018 během slavnostního podvečera ceny za svoji uměleckou tvorbu. Vyhlášení výsledků 7. ročníku soutěže o Cenu Hieronyma Lorma proběhlo o víkendu na konferenci LORM z.s. v Kralupech nad Vltavou. V literární soutěži se udělovaly hned dvě ceny – Cena odborné poroty a Cena veřejnosti.

Hlavní Cenu odborné poroty za 1. místo v kategorii poezie vyhrála paní Pavla Sykáčková s básní *Po operaci*. V kategorii próza udělila odborná porota 1. místo panu Františku Hynkovi za literární dílo *Dědeček*.

Cena veřejnosti byla udělena na základě hlasování, které bylo zpřístupněno během celého měsíce září na webových stránkách www.lorm.cz. Největší počet elektronických hlasů od veřejnosti v kategorii poezie získala báseň *Labyrint* paní Olgy Pírkové. V kategorii próza u veřejnosti nejvíc bodovalo dílo Zdeňky Hrtúsové nazvané *Neplač nad svým osudem, ale směj se ☺*. Do elektronického hlasování se zapojilo 198 osob. Spolek LORM na své konferenci zpřístupnil všechny přihlášené básně a povídky, které si mohli návštěvníci přečíst ve zvětšeném černotisku a Braillově písmu.

Výtvarná díla zde byla rovněž vystavena a právě samotní účastníci akce rozhodli hlasováním o vítězích výtvarné soutěže. Největší počet hlasů a Cenu veřejnosti získalo dílo *Adventní věnec*, které do soutěže přihlásila Kateřina Rathúská.

Soutěž nese jméno po hluchoslepém básníkovi, filosofovi a novináři Heinrichu Landesmannovi (9. 8. 1821 – 3. 12. 1902), který z důvodu pronásledování rakousko-uherskými úřady přijal pseudonym Hieronymus Lorm. Pro vlastní potřebu si vytvořil komunikační systém – dotekovou abecedu, tzv. Lormovu abecedu, kterou dnes používají ke komunikaci hluchoslepí nejen u nás, ale také například v Německu, Belgii či Švýcarsku.

Na webových stránkách <https://www.lorm.cz/pro>

-hluchoslepe/nase-projekty/cena-hieronyma-lorma/aktualni-rocnik/ lze najít celkové výsledky soutěže i vítězná literární díla. Soutěž byla pořádána pod záštitou a za laskavé podpory Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluška.

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ – CENA ODBORNÉ POROTY

Poezie

	<i>Autor/ka</i>	<i>Název díla</i>	<i>Celkem bodů</i>
1.	Pavla Sykáčková	Po operaci	45
2.	František Hynek	Broučci	42
3.	Olga Pírková	Labyrint	36

Próza

	<i>Autor/ka</i>	<i>Název díla</i>	<i>Celkem bodů</i>
1.	František Hynek	Dědeček	47
2.	Zdeňka Hrtúsová	Neplač nad svým osudem, ale směj se ☺	44
3.	Jan Pavlíček	Dejte nám kus svého mládí	41

SLOŽENÍ ODBORNÉ POROTY 2018

- doc. PhDr. Eva Suralová, Ph.D., ředitelka Ústavu speciálněpedagogických studií při Pedagogické fakultě Univerzity Palackého Olomouc
- Mgr. Martina Křížová (Kučerová), terénní sociální pracovnice LORM z.s. v Moravskoslezském kraji od r. 2009 do r. 2014, aktuálně na rodičovské dovolené
- doc. Mgr. Jiří Langer, Ph.D., zástupce ředitelky Ústavu speciálněpedagogických studií při Pedagogické fakultě Univerzity Palackého Olomouc a předseda Akademického senátu UP, člen Akademického senátu PdF UP
- Marek Valíček, úspěšný blogger, kreativec a dlouholetý dobrovolník LORM z.s. v oblasti kampaní, PR, marketingu a fundraisingu; <http://blog.idnes.cz/blog.aspx?u=valicek>, <http://www.muchoogusto.cz/>
- Noah Žyla, dobrovolník z partnerské společnosti Grayling Czech Republic, pro kterého je komunikace

každodenním chlebíčkem; sám se autorsky zapojuje do projektu „Příběhy na padesát slov“; <http://pribehnapadesatslov.cz/author/noah/>

LITERÁRNÍ SOUTĚŽ – CENA VEŘEJNOSTI

Cena byla udělena na základě elektronického hlasování veřejnosti, které probíhalo od 1. září do 30. září 2018 ze stránek www.lorm.cz. V kategorii poezie bylo zasláno celkem 167 hlasů, v kategorii próza celkem 198 hlasů.

Poezie

	<i>Autor/ka</i>	<i>Název díla</i>	<i>Celkem hlasů</i>
1.	Olga Pírková	Labyrint	57
2.	Pavla Sykáčková	Po operaci	47
3.	František Hynek	Broučci	37

Próza

	<i>Autor/ka</i>	<i>Název díla</i>	<i>Celkem hlasů</i>
1.	Zdeňka Hrtúsová	Neplač nad svým osudem, ale směj se ☺	60
2.	Olga Pírková	Zbloudila jsem ve svém labyrintu	35
3.	Marcela Peterková	Pevné přátelství	30

VÝTVARNÁ SOUTĚŽ – CENA VEŘEJNOSTI

O vítězích výtvarné soutěže rozhodlo hlasování účastníků Víkendové konference LORM z.s. (26. – 28. 10. 2018, Hotel Sport, Kralupy n. Vltavou), kde byla všechna přihlášená umělecká díla vystavena.

	<i>Autor/ka</i>	<i>Název díla</i>	<i>Celkem hlasů</i>
1.	Kateřina Rathúská	Adventní věnec	13
2.	Olga Sarköziová	Přátelé	9
3.	Miloslav Koklar	Krásy přírody	8

Pojďte s námi oslavit stovku!

Vážení čtenáři,

právě se k vám dostávají poslední letošní Doteky s pořadovým číslem 97. Pomocí prstů jedné ruky si lehce spočítáme, že na podzim 2019 ponese náš časopis na svém hřbetě rovnou stovku – ano, příští rok to bude právě 25 let od vydání prvního čísla. Jak ona pětadvacítka, tak ona stovka si zasluhují oslavu ve velkém stylu! A abychom ji pro vás mohli připravit, potřebujeme, jak jinak, vaši pomoc 😊. Napište prosím našemu oslavenci do konce června 2019, co pro vás znamená, čím pro vás je, co byste mu rádi vinšovali do dalších let. Chcete-li mu poděkovat, poděkujte, chcete-li ho změnit, změňte, jestliže vám svým obsahem někdy pomohl, inspiroval vás, ovlivnil, napište mu to! Všechny vaše příspěvky zařadíme do zvláštní přílohy připravované ke stému číslu čtvrtletníku, ve kterém si spolu s vámi, pamětníky historie, připomeneme, jak šel s Doteky čas...

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

Okénko nejen do Jihomoravského kraje

Milí čtenáři,

jako nová terénní sociální pracovnice mám poprvé možnost promluvit k vám prostřednictvím našeho oblíbeného časopisu. Ráda bych se s vámi zde, když dovolíte, podělila o své počáteční dojmy, postřehy a pocity čerstvé sociální pracovnice: bude to pomalu už rok, co jsem do LORMu na tuto pozici nastoupila, a to nejen pro Jihomoravský, ale v zastoupení i pro další kraje moravského regionu.

Neustále se učím a poznávám co a jak, a proto se zatím stále považuji za novou, tj. čerstvou, chvíli to asi ještě potrvá 😊. Přiznám se vám, že jsem zpočátku měla obavy, jak mě vy, „moji“ klienti, přijmete. Jako mladá

a nezkušená, učící se za pochodu, jsem se obávala, že mi nebudete důvěřovat. Již po pár osobních setkáních se však mé obavy rozplynuly a já byla ráda, že jste mě přijali mezi sebe, měli jste trpělivost s mými (ne)znalostmi, s občasným blouděním (díky bohu za moderní technologie a GPS systém, tímto vzdávám hold všem kolegyním, které tuto vymoženost dříve neměly) a v neposlední řadě i s mými vyjadřovacími schopnostmi v řeči československé ☺. Třeba jste si řekli: „Vždyť všichni jsme jednou někde začínali...“, za což jsem vám moc vděčná a děkuji!

Nyní bych se s vámi ráda podělila o události, které se za posledních pár měsíců odehrály. Všichni jste se bez pochyby těšili, že se pro vás po čase konečně našel terénní sociální pracovník a pozitivně jste uvítali možnost znovu se setkávat s přáteli z LORMu prostřednictvím klubů. Novinkou je změna v místě setkávání v Brně. Protože dost brněnských klientů žije v Chrlicích a není pro ně snadné se dopravit do poradenského centra na Křenové ulici, podařilo se nám díky velké vstřícnosti vedení CSS v Chrlicích pořádat klubová setkání v jejich společenské místnosti, kterou máme nyní k dispozici. Co se týče ostatních klubových setkání, moc se toho nezměnilo. Klasicky se v Ostravě scházíme v poradenském centru na ulici 30. dubna a v Přerově v Přerovance na Kratochvílově ulici.

Co se na klubech dělo a na co se ještě můžete těšit? Tvoření, novinky z oblasti kompenzačních pomůcek, procvičování našich šedých mozkových buněk, získávání informací a mnoho jiných zajímavostí, ale především možnost setkání s ostatními Lormáky – a to je hodně důležité! Proto srdečně zvu právě vás, kteří jste se na klub ještě neodhodlali – jste vítáni jak v Brně, tak Ostravě a Přerově. Jedna věc mě ale trochu mrzí – malý zájem o společné vycházky a výlety za poznáním do přírody, na zajímavá místa, exkurze, výstavy... Možná se mi nedaří vymyslet něco, co by vás natolik zaujalo, abychom mohli společně vyrazit mimo klubovnu, a možná mě právě v tomto směru budete inspirovat? Věřím a těším se, že se nám to společně podaří!

S přáním krásných zimních dnů a vánoční pohody bez bolehlavu z vaječného likéru, svařáku či punče,

*Veronika Grušová
terénní sociální pracovnice Morava*

NAD DOPISY ČTENÁŘŮ

Radosti a strasti při cestování

Již před časem jsem psala o mé zálibě v cestování vlakem s mou černou chlupatou Esinkou. A opět jsme nebyly ochuzeny o různé příhody, se kterými se chci pochlubit. Je vidět, že se pořád mám co učit.

Jednoho dne jsem naskočila do vagonu, kde jsem se hrnula do prvního kupé určeného pro invalidy. Sotva jsem otevřela dveře a Esinka koukla dovnitř, sedící paní, věkově asi po 70, začala strašně křičet. Úpěnlivě se zakrytým obličejem volala, ať jdu s tím zvířetem pryč, že se ho bojí. Paní průvodčí mě oslovila, ať jdu klidně do druhého kupé, že je prázdné, a spiklenecky mrkla, že tam hlavně budu mít klid. Mrzelo mě, že si paní nenechala ani vysvětlit, že je to vodící pejsek a byť je to ovčák, tak je to mazel. Za pár minut ona paní přišla se slzami v očích a nejistě mě oslovila: „Moc se omlouvám, ale dědek mě upozornil, že je to pomáhající pejsek a ti jsou přece moc hodní.“ A pak začala prosit o odpuštění a začala mě hladit po vlasech. Musím říct, že jsem takový obrat situace nečekala. Přesto jsem paní přesvědčila, aby si Esi pohladila, popovídaly jsme si a já se chystala na přestup. Myslela jsem si, že už bude klid, ale omyl.

Nastoupila jsem do vagonu do dveří, kde se nakládají kola. Otevřela jsem dveře do celkem plného otevřeného kupé. Hned vpravo seděla paní s pánem okolo 60 let. Říkám si, poprosím paní, aby dala kufr nahoru, a pohodlně se všichni vejdemo. Pozdravila jsem a povídám: „Bylo by možné dát kufr nahoru?“ A teď budu citovat (doslovně): „NE, ten kufr je těžkej jako kráva!“

Do toho se vložila paní přes uličku, kterou tato odpověď vytočila: „Tak těžkej jako kráva? To bych se na to podívala!“ A odhodila kufr stranou. Dle lehkosti poskočení bylo zjevné, že je téměř prázdný. Paní přes uličku mě chtěla pustit, což jsem zadržela, že opravdu o mne nejde, ale o pejska, aby lidi po ní nešlapali. Opustila jsem tedy kupé a počkala v prostoru u kol.

Přemýšlela jsem mezitím o vzájemném respektu a jak slušně řešit tyhle situace. Ano, dostala jsem pak tip, že mám říct, zda si paní zaplatila dvě místa, co by na toto řekla.

Bylo mi z toho trochu smutno, že si lidé kolikrát dělají úplně zbytečné naschvály. A přitom spousta věcí by se dala vyřešit. Přeji tedy všem klidné a pokojné cestování. Aby lidé okolo brali slepeckou hůl a psa jako příjemnou možnost k popovídání si a výměně životních zkušeností.

Lenka Křepinská

Kolíne, Kolíne

Město Kolín se nachází cca hodinu vlakem na východ od Prahy, spojení je dobré. Byl jsem tam poprvé v životě, v srpnu, kdy bylo slunečno a velmi teplo. Kolín je opravdu krásný! Hotel byl velmi vkusný, pohodlný, bezbariérový, vybavený koberci, proskleným výtahem, pokoje byly nově zařízené a moc hezké. Po večeři nás účastníky Zdeňka všechny vtipně představila a pobyt mohl začít. Program byl bohatý a velice pestrý – poznali jsme s profesionálním průvodcem historii i současnost města, Kolín se pyšní mnoha památkami. Navštívili jsme muzea, kostely, synagogu, židovský hřbitov, vodárenskou věž a mnoho dalšího. Krásně bylo na celodenním výletě v Kutné Hoře – chrám sv. Barbory, Vlašský dvůr, výklad o těžbě stříbra a ražení mincí, na závěr výletu pak zámek Kačina s obrovskými pozemky kolem, široko daleko rovina, žádný kopec ani skála. Druhý výlet byl do skanzenu v Kouřimi, prohlédli jsme si roubenky a další usedlosti převezené sem z celé republiky. Viděli jsme,

jak se dříve skutečně žilo v různých koutech naší vlasti. V Kouřimi jsme měli možnost vyšplhat až do zvonice vedle kostela sv. Štěpána, kde byly oba zvony zavěšeny obráceně. Nikdy jsem to neviděl, bylo to, a nejen pro mě, nesmírně zajímavé. Dále jsme pokračovali do Poděbrad, prošli kolonádu, která byla plná turistů, ochutnali léčivé prameny a zamířili do muzea Jiřího z Poděbrad na zdejším zámku. Také zde jsem byl poprvé a líbilo se mi úplně všechno! Po odpoledních jsme v Kolíně měli možnost dokonce i koupání na zdejším koupališti, kde bylo vše zmodernizováno – vířivky, různé masážní proudy, horká pára, sauna, sprchy... Krásně jsem si celý týden užil a upřímně a od srdce děkuji vedení LORMu za možnost poznat tento krásný kout naší země!

Milan Koklar

Moje zkušenost s nadacemi

Zdravím vás, Lormáci!

Jmenuji se Ladislav Holba a vy, kteří mne znáte, víte, že nemám moc rád psaní, a proto se v Dotecích články, podepsané mým jménem, moc často neobjevují. V tomhle případě mi s příspěvkem pomáhá terénní sociální pracovnice Veronika Gruťová. Rád bych se s vámi podělil o svoji zkušenost s nadacemi, u kterých jsem žádal o příspěvek na nová digitální sluchadla.

Celý život jsem neslyšel klasický přirozený lidský hlas, jenom takzvaný technický a plechový zvuk. Pomocí nových sluchadel, která jsem si mohl pořídit a dovolit jenom díky příspěvkům od nadací, jsem konečně po 52 letech uslyšel minimálně 50 % klasického lidského hlasu. Byla to dlouhá cesta a musel jsem zdolat boj s papírovými žádostmi, když jsem se rozhodl oslovit tři různé nadace: Nadační fond Českého rozhlasu – Světluška; Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové; Nadace Charty 77 – Konto bariéry.

Vše to začalo v únoru letošního roku. Měl jsem nárok na nová sluchadla a paní doktorka mi dala na vyzkoušení 2 digitální sluchadla od firmy Widex. Cena

jednoho sluchadla je 27 400 Kč. Když si to vynásobíte dvěma, vyšplháte se na cenu 54 000 Kč. Tato sluchadla jsem si velice rychle oblíbil a podle mého názoru mi vyšli vstříc i z foniatrie. Pochopitelně jsem si je ale nemohl dovolit, a tak začala dlouhá cesta s vypisováním a vyplňováním žádostí. Cenová kategorie sluchadel byla důvodem, proč jsem se rozhodl oslovit hned 3 nadace. Věřím, že nejsem jediný, kdo nemá tohle papírování kolem žádostí rád. Pomohla mi s tím ale terénní sociální pracovnice Veronika Gruťová a ve výsledku to určitě stojí za námahu! Po vypsání těchto žádostí se vše poslalo doporučeně poštou a čekal jsem na výsledky a rozhodnutí ze stran nadací.

První výsledky a rozhodnutí z Výboru dobré vůle – Nadace Olgy Havlové přišlo velmi rychle, do jednoho měsíce od podání žádosti, s vyrozuměním, že mi přispějí částkou 10 000 Kč. Další nadací, od které přišlo rozhodnutí, byl Nadační fond Českého rozhlasu – Světluška se zprávou, že přispějí částkou 20 000 Kč, a nakonec přišlo i rozhodnutí od Nadace Charty 77 – Konto bariéry, kteří přispěli částkou 16 000 Kč. Když si přičtu ještě sumu, kterou hradí zdravotní pojišťovna, a to 5 000 Kč na jedno sluchadlo, dosáhneme 56 000 Kč.

Poté jsem ještě nečekaně obdržel krásný e-mail od jedné z nadací, ve kterém mi sdělovali, že sehnali od sponzora dalších 11 000 Kč. Nabídnuté peníze jsme se ženou slušně odmítli s tím, že jsme již peníze získali z jiných zdrojů, a napsali jsme děkovný dopis s přáním, aby tyto peníze navíc byly přidělené někomu jinému, kdo to víc potřebuje.

Konečně nastal den D, kdy mi zavolali z foniatrie a oznámili mi, že všechny peníze jsou již na jejich účtu a já si můžu přijít pro vytoužená sluchadla, nejdražší v mém životě. Na foniatrii mi je nasadili a upravili dle potřeby a já jsem mohl konečně slyšet i zvuky mimo nemocniční ordinaci! Pravdou je, že bude trvat několik měsíců, než se mozek vyrovná s novými informacemi, jak zvukovými, tak hlasovými, protože je to úplně něco jiného, než jsem byl dosud zvyklý. Konečně jsem po 52 letech mohl slyšet klasický hlas mých rodičů a po

30 letech i hlas své milované ženy, dětí, vnoučat a psů – Ami a Pedra.

Obrovské poděkování patří sociální pracovníci Mgr. Veronice Grušové, protože bez ní by můj nápad nebyl realizován. A v neposlední řadě bych chtěl vyjádřit poděkování i třem již zmíněným nadacím: Nadační fond Českého rozhlasu – Světluška; Výbor dobré vůle – Nadace Olgy Havlové; Nadace Charty 77 – Konto bariéry, bez kterých bych nikdy neměl možnost pořídit si tak drahá sluchadla – DĚKUJI! Čas ukáže jejich kvalitu a mou spokojenost.

Ladislav Holba

Píseň pro krávy

Tento příběh se stal už před mnoha velkými slunci. Odehrál se na Šumavě v době, kdy byla Šumava jeden rok národním parkem.

Tehdy jsem byl v jinošském věku a měl plno představ o životě, ať už skutečných, či vysněných.

Jednu sobotu a neděli jsem se toulal s partou trampů Šumavou, bylo to v době, kdy bylo u nás mnoho trampů. Jeden muž, který se jmenoval Jakub a byl to syn slavného básníka, mi tenkrát dělal průvodce. Při cestě krajem šumavskými horami jsme si povídali o čemkoli, co nás zajímalo. Můj kamarád byl sečtělý člověk, a právě tehdy se jeho sečtělост projevila.

Při cestě krajem jsme se dostali k ohradě, kde bylo stádo krav, a tu mi Jakub řekl, že kanadští námořníci hrávali delfínům na kytaru. Nevím, který z nás dostal nápad, že bychom mohli kravám zazpívat, ale rozhodli jsme se, že tak učiníme. Sedli jsme si k ohradě, já vytáhl kytaru z obalu, ale ta se rozhodla, že se k nám nepřidá. Rozhodla se totiž, že bude stávkovat. Když jsem na zkoušku hrábl do strun, tak se mi zdála rozladěná, pokoušel jsem se ji naladit, ale marně. Tu si jeden kamarád všiml, že je odlepená kobylka, protože bylo velké teplo. Rázem jsme měli po hraní. Nezbylo nám

tedy než to zkusit bez kytary. Sedli jsme si k ohradě a začali pět svými nedokonalými hlasy. Jak jsme tak zpívali, tak se u ohrady shromáždily krávy a poslouchaly. To mi později řekl Jakub.

Když jsme skončili s naším pěveckým vystoupením, u ohrady byly krávy a nám bylo u srdce dobře, protože jsme i těmto tvorům, kteří nám dávají mléko a někdy i maso, mohli posloužit. Blažilo nás u srdce, protože i taková zvířata, jež jsou boží tvorové, vnímají hudbu, která je rovněž od Velkého Tvůrce.

Přátelé, to přeji i vám, nebojte se zpívat, tvořit a dělat vše, co vám dělá radost. Vždy se najde byť i jeden člověk, který to ocení!

Jan Bizon Pavlíček

MÍSTO MÉHO SRDCE

Láska na první pohled pod Annapurnami (1. část)

*Milí čtenáři,
znám lidi, kteří by ani omylem nevytáhli paty z domova a jsou na vrcholu blaha, mohou-li cestovat po naší vlasti. Dále ty, kteří každoročně jednou až dvakrát vyrazí do zahraničí za odpočinkem k moři či na lyže. A v poslední řadě pak maniaky, co nevydrží doma, táhne je to a pudí furt dál, výš, hloub, šíř – zkrátka pryč. Třeba jako naše Veverka, s níž jste si přečetli rozhovor v minulém čísle, kde jsme se dohodly setkat znovu, tentokrát v její zemi zaslíbené ☺.*

Nepál. Jakmile vyslovím toto slovo, představím si zemi krásnou, s nejvyššími horami světa, lidmi s úsměvem na tváři. Plápolající modlitební vlaječky ve větru, troubení aut, mix turistů a místních se vzájemným respektem.

Je třeba říci, že hovořím zejména o horské části země, která je pouze malou částí Nepálu a její život a kultura jsou ovlivněny spíše tibetskou kulturou a kru-

tými vysokohorskými podmínkami, zatímco zbylá část Nepálu je velmi odlišná. Jsem si vědoma všech sociálních a politických témat, kterým tato země čelí, ale to by bylo na jiný článek... Ráda bych se s vámi podělila o krásu a dech hor, který mě naprosto uchvátil.

Nepál je relativně malá země v jižní Asii, ve střední části Himálaje. Na severu hraničí s Čínskou lidovou republikou a na jihu, východě i západě s Indií. Přestože se v Nepálu v roce 563 př. n. l. narodil Gautama Buddha, hlásí se většina populace (asi 80 %) k hinduismu, k buddhismu pouhých 10 % a k islámu 4 %. Národní květinou je rododendron. Vysoké rododendronové stromy obalené nádhernými květy lze spatřit na jaře. Zajímavostí Nepálu je vlajka, která má jako jediná na světě tvar dvou spojených trojúhelníků a na nich jsou obrazce slunce a měsíce. A to, co pro mě dělá Nepál zemí mého srdce, je Himálaj. Na hranicích s Čínou leží nejvyšší hora světa Mt. Everest a v celé části nepálského Himálaje dalších 7 osmitisícovek (na světě jich je celkem 14).

Vzpomínám si na taxikáře ve městě Pokhara, který nás vezl na autobus. Jako vždy jsme ho odchytily na ulici, po dlouhém smlouvání dohodly cenu a nasedly do rozvrzaného auta neznámé značky. V šíleném provozu jsme se s kamarádkou držely sedadel, abychom nevypadly, a v duchu odříkávaly modlitby ke všem svatým, Budhovi a různým bohům, na které jsme si vzpomněly, jen abychom dojely ve zdraví. K našemu klidu nepřispěl ani hurónský smích taxikáře při každé klíčce či dupnutí na brzdu. Mezi záchvaty smíchu opakoval stále větu: small country, small people, big mountains (malá země, malí lidé, velké hory). Tím jeho znalost angličtiny končila, ale vystihl naprosto vše.

Nepálci jsou skutečně malého vzrůstu, zato úsměv mají na tváři neustále. Rozesměje je téměř cokoliv. Zkušení nosiči unesou na svých zádech 30 a více kilogramů. Často pro nosiče zobecněl název šerpové. Skuteční Šerpové (psáno s velkým Š) představují ale pouze malé etnikum žijící ve vysokých horách a pocházející převážně z Tibetu. Právě tito obyvatelé byli najímáni jako nosiči prvními západními horolezci, kteří v 50. letech začali

zlézat vrcholky nejvyšších hor. Postupně se toto řemeslo stalo dobrým zdrojem výdělků a začalo se jím živit více a více lidí. V Nepálu se slovo šerpa začalo používat jako označení pro nosiče bez ohledu na to, odkud pocházejí. Dnes však praví Šerpové dbají na to, aby se tyto dvě skupiny poctivě rozlišovaly, a pro nosiče se používá výraz „porter“. V současné době je turismus v horách na velmi dobré úrovni, pro západní turisty stále velmi cenově dostupný a pro místní obrovským zdrojem příjmu na několik měsíců.

Díky dobrému zázemí je tak možné podniknout výlet do nejvyšších hor světa v poměrně luxusní variantě. Ta představuje portery (nosiče), kteří táhnou na zádech veškerou vaši výbavu, zajistí ubytování v lepších lodžích (lodž je výraz pro ubytovnu v horách), plnou penzi, a navíc je kromě nosičů přítomen i průvodce, který má na starosti správný směr a domluvu s ubytovnami. V zásadě záleží na tom, kolik je člověk ochoten zaplatit. Je-li v těchto „luxusnějších lodžích“ k dispozici teplá voda nebo lepší topení, nevím. My byly v jiné kategorii turistů, které jeden majitel lodže nazval „typický český turista“. Každopádně s nedostatkem kyslíku se musí vypořádat všichni.

A jak tedy vypadá typický český turista? Velký batoh, žádný porter ani průvodce. Často jsme slyšeli obdivná slova místních – samotné ženy táhnoucí velký batoh (váha mezi 12–15 kg). Měly jsme předem zjištěnou trasu a podle map, značení (červená šmouha někde na kameni) a občasné pomoci místních nebo jiných turistů nebylo těžké cestu najít. Pravda, občas jsme zabloudily a nebyly si jisté, jestli následujeme cestu turistů, nebo jaků, která by nás mohla zavést úplně jinam.

Lodž je obvykle kamenná budova s jednou hlavní jídelnou, malými pokojíky, záchodem (někde splachovacím, někde latrínou) a koupelnou (někdy samostatná místnost s umyvadlem, jindy umyvadlo pouze za barákem, kvalita sprchy se liší dle zaplacených nepálských rupií). Tak do výšky 3 500 metrů nad mořem jsme nikde neměly topení a voda zatím nezamrzala. Takže když jsme se v jedné lodži po obvyklém rituálu (= usmlouvat cenu, shodit batoh, svalit se znaveny na postel, rozbalit

spacák, navléknout čepici, rukavice, péřovou bundu, sundat trekové boty a v teplých ponožkách nazout do žabek) vypravily do jídelny oblečeny jako Eskymáci, horko v jídelně nás naprosto ohromilo. Nepálci se opět smíchy plácali do kolen, když viděli, kolik vrstev ze sebe sundáváme. Ale ochotně se posunuli a my se vecpaly do kroužku sedících kolem kamínek, která jsou vždy uprostřed jídelny. Je pravda, že pokud se člověk od kamen vzdálí pár metrů, např. si jde ke stolu sníst večeři, nasazuje rychle péřovou bundu nebo čepici a po jídle se velmi rychle vrací ke kamnům. Tento prostor je také výborným místem pro klábosení s Nepálci nebo jinými turisty. Kamínka jsou malá a s narůstající nadmořskou výškou oheň hoří hůř a hůř. S nadmořskou výškou se také mění topivo ze dřeva na jačí trus. Obvykle se zatápělo kolem 19. hodiny a kolem 21. hodiny se s topením končilo. To se všichni turisté začali pomalu vytrácet do svých pokojů, kde je čekal vlastní spacák. Jakmile oheň vyhasl, bylo v jídelně chladno a teplo ve spacáku bylo velmi lákavé. Usoudili jsme, že je to takový „nenápadný nátlak“ místních, abychom se zvedli a šli spát. Často byla právě jídelna místo, kde nosiči nebo rodina, které loď patřila, spali.

Platí zde pravidlo, že kde člověk spí, tam snídá a večeří. Je to z toho důvodu, že cena za nocleh je velmi nízká (od zadarmo až po 200 Kč za den, kolem Everestu se to ovšem vyhupuje na mnohem vyšší částky) a výdělek je právě z jídla. Typická nepálská strava je dal bhát – což je rýže s čočkovou polévkou. Má být dostatečným zdrojem vitamínů a dodat potřebnou sílu po výkonu. Nepálská strava není nijak různorodá. Dalším typickým jídlem jsou momoknedlíčky, což jsou takové taštičky – vařené, pařené nebo smažené, plněné masem nebo zeleninou. Ale dají se tu pořídit i potraviny jako třeba různé čokoládové tyčinky, coca-cola apod. Zde ovšem výrazně dražší než u nás.

Ubytování jsme si vždy hledaly, až když jsme došly do vesnice. Jen jednou se nám stalo, že nebyl volný pokoj v žádné ze dvou lodží v základním táboře pod jezerem Tilicho. Bylo nás takových „bezdomovců“ asi 10 turistů a 20 Nepálců (průvodců a nosičů). Zabraly jsme místo

u okna, blízko kamen. Při čekání na jídlo jsme rozmrzly, zahrály si partičku (tak 20x) karet a čekaly, až ti šťastnější odejdou do svých pokojů a můžeme jít spát. Okno se nakonec ukázalo jako nejlepší postel. S Míšou jsme se tam vešly obě a ještě jsme urvaly dvě přikrývky. Filozofie na noc totiž byla 1 přikrývka / 2 lidi. Zbytek se měl mačkat na podlaze na karimatkách nebo matracích. Když ve 21 hodin přestali topit v kamnech, turisté se začali postupně vytrácet do svých pokojů. Trvalo to dlouho, tak jeden z Nepálců zavelel: „Kdo má pokoj, do pokoje. Hned!“ Rázem se stal náš největší kamarád. Do té doby totiž naše okno okupovalo s námi ještě asi dalších 5 lidí. V čem jsme přišly (péřová bunda, čepice, rukavice a teplé ponožky), v tom jsme vlezly do spacáků a doufaly, že se vyspíme. Chvíli se ještě v místnosti ozývaly radostné výkřiky jednoho z nepálských průvodců, který pod svou pokrývkou vyfasoval blondátého mladého Nizozemce. Jak málo stačí k pobavení Nepálce! Mezi záchvaty smíchu stále vykřikoval „black and white“.

Ráno nás čekal budíček kolem 6 hodiny. Všichni v tuhle dobu vychází na túru, a jelikož jsme spaly v jídelně, vstávaly jsme s ostatními. Je totiž třeba jezera Tillichu ve výšce téměř 5 000 metrů nad mořem dosáhnout ještě před polednem, aby se člověk stihнул vrátit včas do základního tábora. Podle všech dostupných informací totiž odpoledne vane silný vítr a někdy hrozí i kamenné laviny. Nechtěly jsme nic podcenit a přidaly se ke všem ostatním. Za chvíli jsme už venku za tmy byly součástí hada malých světýlek pomalu stoupajících k jezeru. Pod nohama nám křupal led zamrzlého potůčku, ruce jsme ukrývaly v teplých rukavicích a toužily jsme po teplých paprscích slunce. Do cíle jsme došly včas, jezero bylo nádherné, cesta náročná, ale pro mě to bylo jedno z nejkrásnějších míst! Byla to naše první zkušenost s nadmořskou výškou nad 5 000 m n. m. Těžko se popisuje, jak výška na člověka působí, každý krok je náročnější a náročnější. Dýcháte tak, jako byste právě uběhli maraton, a několik metrů cesty zabere mnohonásobně delší čas.

Lenka Veverková

PŘÍBĚH

Co se má stát, stane se

Vážení čtenáři,

dnes se seznámíte s úžasnou mladou dámou a já jsem upřímně ráda, že tuto možnost máte, stejně jako jsme ji s paní ředitelkou měly začátkem léta my. Jak k tomu došlo? Zavolala, nabídla, přišla, splnila. Bez kudrlinovitých řečíček kolem, bez jakýchkoliv postranních úmyslů, bez nároků na cokoliv – křišťálově čistá, upřímná, slušná, smyslem pro humor sršící, sympatická a za svým slovem stojící. A tak krásně mladá! Nevěřte tomu, že ti dnešní mladí ani za psí štěk nestojí, omyl přátelé – tato dívenka všechna podobná škatulkování nastupující generace vyvrací. Seznamte se prosím:

Jmenuji se Renata Maštalířová, pocházím z malého města na Vysočině, kde jsem vyrůstala se svou rodinou. Vystudovala jsem předškolní a mimoškolní pedagogiku a v současné době dokončuji bakalářské studium na univerzitě, obor rehabilitace. Před několika týdny jsem se vrátila z Austrálie, kde jsem studovala anglický jazyk a vedle dalších zaměstnání jsem pracovala v australské rodině jako au pair.

Po studiích jsem nastoupila do denního stacionáře pro osoby s mentálním nebo kombinovaným postižením, kde jsme během hledání a zkoumání, ve snaze pomoci hluchoslepé klientce, která trpěla navíc i tělesným postižením, narazili na organizaci LORM z.s.

Jedna z terénních pracovníků za klientkou přijela ve snaze pomoci s komunikací formou Lormovy abecedy, nicméně klientčino rozsáhlé postižení znemožnilo používání již zmíněné abecedy.

Po nástupu do denního stacionáře jsem byla přidělena jako klíčová pracovníce ke zmiňované klientce. Její zdravotní situace nebyla příliš příznivá, jak už jsem uvedla – trpěla totální hluchoslepotou a postižením jemné i hrubé motoriky. Protože se postižení začalo projevovat během jejího života, od sedmnácti let, kli-

entka uměla a mohla mluvit a znala písmena. Komunikovaly jsme tím způsobem, že jsem mojí rukou uchopila její ruku a na stůl nebo podložku před klientkou jsem velkými tiskacími písmeny psala slova a celé věty. Tato metoda byla sice účinná, ale také velmi zdlouhavá a náročná, někdy pro klientku dokonce matoucí. A tak vznikla myšlenka vymyslet novou komunikační techniku. Společně s klientkou a s pomocí její tety, která se o ni starala, jsme vytvořily dotekovou abecedu na obličeji. A musím říct, že předčila moje očekávání, byla efektivní, rychlejší a navzdory tomu, že vypadá komplikovaně, se dá naučit poměrně rychle a snadno. Troufám si říct během jednoho dopoledne.

Abeceda je založena na principu doteků, kdy jednotlivé stlačení, poklepání a pohlazení určitého bodu na obličeji, uchu, ramenou nebo dekoltu znamená konkrétní písmeno. Mezery jsou vyjádřeny krátkou časovou prodlevou mezi jednotlivými slovy a při otázkách ano/ne jedno klepnutí na rameno znamená ano, dvojité poklepání na rameno značí ne. Díky této abecedě jsem byla schopná klientce číst knihy, tlumočit, co se kolem ní právě odehrává, a klientku zase více přiblížit okolnímu světu. Potěšilo mne, že abecedu se kromě mě naučila používat také klientčina rodina, přátelé a další pracovníci v zařízení.

Co se profese týče, momentálně pracuji jako učitelka v mateřské škole, což mě velice baví a užívám si to. Nemůžu ale říct, že už bych nikdy se zdravotně znevýhodněnými pracovat nechtěla. Je to poslání, a když svou práci děláte s chutí a láskou, vše se vám vrátí v podobě úsměvů a spokojenosti od lidí, kterým pomůžete změnit život, pro vás třeba i malým činem. A to je k nezaplacení! Možná, že díky abecedě na obličeji, kterou bych chtěla představit širší společnosti, se k těmto lidem zase dostanu.

Mojí největší zálibou je tanec. Tancuji prakticky od malička, kdy jsem navštěvovala kroužek folklorních tanců. Později jsem předsedala na latinsko-americké a standardní tance, které mi přirostly k srdci. A i když se nyní profesionálně tanci nevěnuji, nenechávám tuhle moji vášeň ležet ladem a tančím – ať už doma v kuchy-

ni při vaření, nebo na různých plesech a zábavách ☺. Vedle tance je to i sport, bez kterého si můj život nedokážu představit. Kromě ježdění na kole mi nevadí snad vůbec žádný. Po tom všem, když se potřebuji uklidnit, ráda pečuji slavnostní dorty s marcipánem na vrchu a ovocem uvnitř.

Když se mě paní Jelínková zeptala na jedno jediné přání, které by se mi splnilo, věděla jsem bez rozmýšlení – nejvíc bych si přála, aby moje babička, která odešla náhle a neočekávaně, když jsem byla v zahraničí, mohla tady s námi na zemi pobýt o něco déle!

Lormáci, držím vám palce! A ať se děje cokoli, budme rádi na světě, nejsme tady přece na všechno sami. Tolik výstižných kréd už jsem slyšela nebo četla, ale ještě se mi žádné nepodařilo zapamatovat, ach ta moje paměť... Každopádně razím cestu ve stylu „co se má stát, stane se“.

Co říkáte, přátelé milí – nezbývá, než se mnou souhlasit, nemyslíte? A tak i jménem vás, našich čtenářů, přeji Renatě, ať tu svoji cestu životem razí pořád dál a výš, ať je ráda na světě a ať svět, aspoň ten kolem ní, je rád s ní ☺.

*Zdena Jelínková
metodička LORM z.s.*

KOMUNIKACE OSOB S HLUCHOSLEPOTOU

Znakový jazyk

Znakový jazyk je přirozený a plnohodnotný komunikační systém tvořený specifickými vizuálně-pohybovými prostředky, tj. tvary rukou, jejich postavením a pohyby, mimikou, pozicemi hlavy a horní části trupu.

Často se říká, že znakový jazyk je samostatný jazyk s vlastní gramatikou, slovní zásobou a je nezávislý na jiných jazycích. Pravda to je ovšem pouze částečně. Znakový jazyk je totiž jazyk menšinový, a proto je ovlivněný jinými jazyky. Ať již to jsou jazyky mluvené, nebo znakové. Znakový jazyk je tvořený slovní zásobou, kterou vyjadřují znaky. Znaky jsou tvořené pomocí rukou, horní poloviny těla a hlavou. Tomu se říká „manuální složka znaku“. Důležitou a neoddělitelnou částí většiny znaků je tzv. orální komponent a mimika, což je „nemanuální složka znaku“, protože není tvořena rukama.

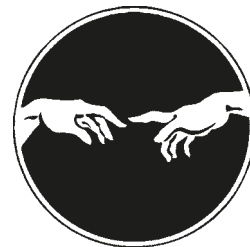
Manuální složka znaku je, myslím, jasná. Je to poloha rukou v prostoru, ve vzájemném vztahu, ve vztahu k tělu. Je to vlastně nejnápadnější část znakového jazyka (a pro spoustu lidí také jediná).

Nemanuální složka je poněkud komplikovanější, ale také to není tak hrozné. Jedná se o to, co znak dotváří. Existuje hodně znaků, které mají stejné nebo hodně podobné postavení rukou, ale liší se od sebe právě touto částí. Je to z toho důvodu, že počet kombinací postavení rukou je omezený a nemanuální složka tento počet zvyšuje.

Orální komponent, složka, je ta část znaku, která se tvoří ústy. Někdy se jedná o vyslovené slovo, někdy o písmeno, jindy o postavení rtů. Často je doprovázena podivnými mlaskavými zvuky, případně zvukem, který nelze popsat jinak než jako „prdění“. Pro lidi neznalé to působí komicky a studentům znakového jazyka to ze začátku činí značné potíže, hlavně na veřejnosti. Jedná se ale o důležitou část, kterou nelze vynechat.

Mimika je prostě mimika tváře. Je to posta-

vení tváří, obočí, nafouknutí či vtáhnutí tváří a to všechno opět doplňuje znak. Mimikou se vyjadřuje stupňování (dobrý, lepší, nejlepší), rozlišuje klad a zápor, vyjadřuje se způsob věty (tázací, rozkazovací, oznamovací) a podobné věci. Opět je důležitá a její nepoužití může způsobit nedorozumění. Je to vlastně obdoba přízvuku a intonace mluveného jazyka. Znakový jazyk má svoji vlastní slovní zásobu, gramatiku a slovosled. Nelze říci, že je slovní zásoba chudší nebo bohatší než slovní zásoba češtiny. Je jiná. Pro spoustu slov existuje mnoho znaků, které se významově mírně liší, ale zrovna tak existuje jeden znak pro mnoho slov a je pak potřeba význam pochopit z kontextu. Pod slovem gramatika si mnoho lidí vybaví jen i/y ale zrovna tato část je pro znakový jazyk nepodstatná. Znakový jazyk nepoužívá skloňování, ale používá jiné slovní druhy a také jiné vazby. Obávaný slovní druh je například „klasifikátor“, což by se dalo popsat jako několik přídavných jmen k jednomu jménu podstatnému. Perličkou na dortu je ovšem „inkorporace“ čili spojování znaků do jednoho. Část jednoho znaku se spojí s jinou částí druhého znaku, a tak vznikne vlastně znak třetí. Typickým příkladem je spojení „příští týden“ nebo věta „Lod' pluje po řece“. Věta o lodi se totiž často ukáže jen jediným znakem znázorňujícím loď a její houpavý pohyb kupředu. Podle předcházejících odstavců by se mohlo zdát, že komunikace znakovým jazykem je o hodně rychlejší, což ovšem také není pravda. Některé věci se musí složitě opisovat, protože pro ně prostě neexistují znaky nebo vhodná vazba. Ve výsledku je komunikace v obou jazycích přibližně stejně rychlá.

(kráceno)

Zdroj: <https://www.zirafoviny.cz/modules/news/article.php?storyid=96>,
https://cs.wikipedia.org/wiki/Znakovy_jazyk

PRÁVNÍ PORADNA

Jak je to aktuálně se slevami při cestování po železnici

Na jaké slevy mají nárok příjemci invalidních důchodů III. stupně a držitelé průkazů OZP? Na tento častý dotaz odpovídá na webu Národní rady osob se zdravotním postižením ČR její předseda Václav Krása.

Pokud jde o průkazy ZTP a ZTP/P, je sleva na jízdném ve všech dopravních prostředcích veřejné hromadné dopravy 75 % u držitelů průkazu ZTP a u průkazu ZTP/P je sleva stejná, ale zároveň průvodce těžce postižené osoby neplatí jízdné žádné s výjimkou místenky, kterou musí zaplatit. Tyto slevy jsou stanoveny v § 36, odst. 2, zákona č. 329/2011 Sb., o dávkách pro osoby se zdravotním postižením.

Do 31. 8. 2018 Česká republika neposkytovala důchodcům (ani těm s invaliditou III. stupně) žádné výhody v oblasti jízdného. Proto České dráhy poskytly této skupině cestujících svou komerční slevu IN Důchodce.

Od 1. 9. 2018 zavádí ČR ve zvláštním jízdném, které je regulováno cenovým výměrem Ministerstva financí ČR, novou kategorii cestujících, a to „Cestující 65+“. Této skupině cestujících je od 1. 9. 2018 poskytována sleva 75 % z obvyčejného (plného) jízdného ve 2. vozové třídě. Z tohoto důvodu přistoupily České dráhy a.s. k ukončení aplikace IN Důchodce a svým zákazníkům se rozhodly vyplatit poměrnou částku za nemožnost dalšího využití této slevové aplikace.

Bohužel, cenový výměr MF nepamatuje na cestující, kteří již pobírají nějaký důchod a ještě nedosáhli věku 65 let. České dráhy se těmito cestujícími rozhodly na základě svého obchodního rozhodnutí poskytnout komerční slevu na pořízení slevové aplikace IN 50 D za zvýhodněnou cenu pro cestování v 1. i 2. třídě se slevou 50 % z obvyčejného jízdného. Níže naleznete citaci z tarifu, aby bylo jasné, které skupiny cestujících mají na IN 50 D nárok:

140. 3. Aplikace IN 50 D je určena pro cestující do 65 let, kteří pobírají důchod starobní nebo invalidní pro invaliditu 3. stupně nebo osoby ve věku 60–65 let, které pobírají vdovský či vdovecký důchod.

140. 3. 1. Žadatel mladší 65 let (do dne, který předchází dni 65. narozenin) je povinen při podání žádosti předložit navíc Rozhodnutí o přiznání důchodu nebo Rozhodnutí o změně důchodu / Oznámení o hromadné úpravě důchodů nebo ústřížek poštovní poukázky Důchody – výplatní doklad (ne starší než jeden měsíc) nebo potvrzení o pobírání důchodu.

140. 3. 1. 1. Pokud je důchod vyplácen v zahraničí, předloží žadatel do českého jazyka přeložené a úředně ověřené potvrzení o pobírání důchodu. Tato podmínka se nevztahuje na potvrzení vystavená ve slovenském jazyce.

Aplikaci IN 50 D lze zakoupit za 550 Kč s platností na 1 rok nebo za 1 490 Kč s platností na 3 roky. Tímto pamatují České dráhy a.s. nejen na důchodce mladší 65 let, ale právě i na osoby s 3. stupněm invalidity, na které cenový výměr MF rovněž nepamatuje.

Upozorňujeme, že výše uvedené slevy IN 50 D jsou jenom u dopravce České dráhy a.s. Jak tuto situaci budou řešit ostatní dopravci, zatím nevíme.

*Mgr. Václav Krása
předseda NRZP ČR*

Mimořádná okamžitá pomoc

Mimořádná okamžitá pomoc (MOP) je dávkou hmotné nouze. Je důležité vědět, že jde o dávku jednorázovou a její uznání i výše se odvíjí na základě toho, v jaké životní situaci se nacházíme. Dobré je navíc zmínit, že zde téměř neexistuje žádná hranice, od které na ni máme automatický nárok. O tom, kolik dostaneme a jestli vlastně vůbec něco dostaneme, pak rozhodují úředníci. O dávku žádáte na úřadu práce v místě trvalého bydliště.

Mimořádná okamžitá pomoc je sociální dávka, která:

- je jednorázová,
- odvíjí se od životní situace,
- není automatická,
- je určena pro občany v hmotné nouzi,
- je určena pro řešení rozdílných obtížných životních situací,
- dá vám až 15násobek životního minima = 51 150 Kč.

Co je hmotná nouze?

Běžně je definována jako stav, během kterého na základě nedostatečných příjmů nedochází k uspokojení základních životních potřeb. Postihnout pak může osobu anebo celou rodinu. Mezi dávky hmotné nouze pak můžeme řadit příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádnou okamžitou pomoc, o kterou lze požádat i v případě, kdy nesplňujete nárok na předešlé dvě dávky.

Pro koho je dávka určena?

Situace, ve kterých bychom měli mít právo dávku využít, jsou upraveny zákonem o pomoci v hmotné nouzi č. 111/2016 Sb. Zažádat si tedy můžete v případě, pokud:

- vám hrozí vážná újma na zdraví kvůli nedostatku financí,
- vás postihla živelní pohroma a způsobila (nejen) majetkovou újmu (povodeň, požár, havárie apod.) – v této situaci lze vyplatit maximální výši dávky,
- přišli jste o dům nebo byt a ocitli se na ulici – dávka vám může uhradit ubytovnu, stravování anebo např. vyřízení dokladů,
- potřebujete finančně zajistit nezaopatřené dítě do 26 let, zaplatit mu vzdělání, kroužky, lyžařský výcvik, školní pomůcky aj.,
- hrozí vám vyloučení ze společnosti – opouštíte vězení, protidrogovou léčebnu, dětský domov apod.,
- nemáte na základní potraviny nebo hygienické po-

- třeby, léky, případně nutné oblečení,
- potřebujete pořídit určitý předmět anebo vybavení domácnosti, např. pračku, sporák nebo ledničku.

Mimořádná okamžitá pomoc slouží jako sociální dávka pro nezbytný jednorázový výdaj, který by narušil rozpočet sociálně slabších skupin. Na dávku můžou dosáhnout například matky samoživitelky a další lidi v nouzi.

Kolik vám vyplatí?

Výše konkrétní částky je závislá na nenadálé situaci, která se vám přihodila, a pak samozřejmě také na existenčním a životním minimu. To pro jedince tvoří 3 410 Kč.

Nejvyšší jednorázový příspěvek MOP pak obdržíte v případě, kdy došlo k živelní pohromě. Vyplacen může být až patnáctinásobek životního minima, tj. 51 150 Kč. Jestliže by naopak bylo potřeba opravit rozbité spotřebiče anebo pořídit nové, v průběhu jednoho kalendářního roku může žadatel obdržet až 34 100 Kč (desetinásobek minima), což je stejná částka, jako když žádáte o finance na vzdělání a kroužky pro děti. O mimořádnou okamžitou pomoc tak můžou zažádat rodiny v nouzi a použít tuto dávku jako příspěvek na novou pračku.

Méně peněz naopak dostanete v případě, kdy třeba opouštíte dětský domov. Jako start do nového života jednorázově získáte až 1 000 Kč. Pokud navíc nemáte nárok na ostatní dávky hmotné nouze, ale hrozí vám vážná újma na zdraví, obdržíte částku do výše existenčního minima. To v roce 2017 činilo 2 200 Kč. Pokud by se pak mělo jednat o nezaopatřené dítě do 26 let, tak do výše životního minima.

V případě nutnosti uhradit jízdné, ubytovnu, stravování a třeba i doklady, bude dávka vysoká pouze tak, aby pokryla pouze vzniklé náklady a nic víc.

Kde požádat o mimořádnou okamžitou pomoc?

Zažádat musíte na úřadu práce v místě trvalého bydliště. K tomu pak budete potřebovat především vyplněný formulář se žádostí. Formulář najdete přímo na krajské pobočce ÚP anebo si jej můžete předem stáhnout z portálu MPSV. Bude v něm třeba uvést, jaká nenadálá situace vás postihla, dále také o jakou částku žádáte a k úhradě čeho má sloužit. Potřebovat navíc budete i občanský průkaz.

Na vyplacení byste navíc neměli čekat až do dalšího měsíce, jak je tomu u zbylých dávek hmotné nouze. Mimořádná okamžitá pomoc by vám měla být poskytnuta neprodleně a ve výjimečných případech dokonce i zpětně.

Pokud by žádost byla zamítnuta, měl by být udán jasný důvod, proč k něčemu takovému došlo, stejně jako pokud by se mělo jednat o vyplacení nižší částky, než o kterou jste si žádali. Do roka se pak můžete vůči rozhodnutí úředníků odvolat.

Zdroj: https://www.finance.cz/500778-mimoradna-okamzita-pomoc/?gclid=EAlaIQobChMIityA3fzw2wIVXOAZCh3l8gIPE-AAYASAAEgly3vD_BwE

Praktický lékař má povinnost vykonávat návštěvy u pacienta

Praktický lékař má povinnost vykonávat návštěvy u pacienta doma, pokud ten není kvůli zdravotním potížím schopen se do ordinace dostavit. Po vzájemné dohodě existují však i další varianty kontrol a péče, například s převozem sanitkou. Lékař však může pacienta, který potřebuje návštěvy u sebe doma, předem odmítnout registrovat. Návštěvní službu jako povinnou součást práce praktických lékařů přímo zmiňuje zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách. Podle § 7

uvedeného zákona součástí primární ambulantní péče poskytované registrujícími poskytovateli v oboru všeobecné praktické lékařství a praktické lékařství pro děti a dorost je vždy návštěvní služba. Ustanovení tedy platí pro všechny skupiny pacientů. Návštěvní službu zákon specifikuje jako poskytování zdravotní péče ve vlastním sociálním prostředí pacienta – tedy doma nebo například v zařízení sociálních služeb. Zejména se návštěvy lékařů týkají případů, kdy se pacient s ohledem na svůj zdravotní stav nemůže dostavit do zdravotnického zařízení, ale zároveň poskytnutí péče tímto způsobem je s ohledem na charakter potíží pacienta možné. To znamená, když stav pacienta nevyžaduje další speciální vyšetření (například RTG, sonografii) nebo přímo hospitalizaci v nemocnici.

Návštěvy řeší i smlouvy s pojišťovnami

Na zajištění návštěvní služby pamatují také smlouvy o poskytování a úhradě hrazených služeb, které mají praktičtí lékaři uzavřené se zdravotními pojišťovnami. Ve smlouvách je mimo jiné uveden celkový rozsah doby pro poskytování hrazených služeb (zpravidla min. 32 hodin týdně), z čehož bývá například 20 hodin ordinční doby a ostatní doba má být využita pro návštěvní službu a administrativní činnost praktika.

Každého pacienta praktik registrovat nemusí

Je třeba zdůraznit i skutečnost, že nemožnost zajištění návštěvní služby je podle uvedeného zákona jedním z mála legálních důvodů, proč praktický lékař může odmítnout pacienta registrovat.

Praktický lékař, kterého si pacient zvolil, může odmítnout jeho přijetí do péče, pokud by vzdálenost místa pobytu pacienta neumožňovala výkon návštěvní služby.

Co si zapamatovat

- U svých registrovaných pacientů má praktický lékař povinnost návštěvní službu zajišťovat u pacienta,

který se nemůže sám dostavit a jehož zdravotní stav vyžaduje kontrolu lékařem.

- Druhou možností nad rámec zákona je domluvit se s lékařem, že pacientovi vystaví příkaz ke zdravotnímu transportu, jestliže jeho zdravotní stav neumožňuje dopravu k lékaři běžným způsobem, bez použití dopravní zdravotní služby. Pacienta pak dopraví k lékaři a následně i od něj převezová sanitka.
- Praktický lékař může odmítnout registraci pacienta, u kterého předem ví, že mu nebude schopen zajistit návštěvní službu.

Pokud lékař odmítá zajistit svému registrovanému pacientovi návštěvní službu, může pacient zaslat stížnost na krajský úřad, okresní sdružení praktických lékařů, Českou lékařskou komoru nebo jeho zdravotní pojišťovnu.

Zdroj: <https://www.euro.cz/udalosti/lekar-domu-navsteva-u-pacienta-povinnost-1402504>

ZDRAVÍ

Jak vidí svět lidé s oční vadou?

Zrak se Čechům v posledních letech stále zhoršuje. Brýle nebo kontaktní čočky nosí zhruba každý druhý Čech. Mezi nejčastější oční vady patří krátkozrakost, dalekozrakost, vetchozrakost a astigmatismus. U mladých lidí je nejvíce rozšířená krátkozrakost. V pozdějším věku – typicky nad 40 let – je téměř u většiny populace rozvinuta vetchozrakost. Stále více lidí trápí syndrom suchého oka.

„Počet lidí s dioptrickou oční vadou každým rokem roste, nejvíc přibývá lidí s krátkozrakostí, na které se velkou mírou podílí nadměrná práce do blízka, například na počítači nebo mobilním telefonu. Čím dál větším

problémem začíná být takzvaný syndrom suchého oka, který také způsobuje častá práce s počítačem, tabletem nebo mobilem. Při těchto činnostech totiž člověk intuitivně méně mrká a povrch oka rychle osychá. To způsobuje pálení a řezání očí. Také klimatizované prostory se svým suchým vzduchem přispívají k vysychání očí a snížené produkci slz. Ty je potřeba nahradit kapkami ve formě umělých slz. Tyto problémy má v současné době každý sedmý člověk. Léčba syndromu suchého oka je možná několika způsoby – aplikací umělých slz nebo speciálním přístrojem, který znovu aktivuje činnost slzných žláz. Pacientům s podrážděnými očima z důvodu nedostatku slz nebo jejich snížené kvality také doporučujeme užívání vhodných doplňků stravy, které fungují i jako prevence,” uvedl Pavel Stodůlka, přednosta sítě očních klinik Gemini.

Většina zrakových potíží se projevuje pozvolna. Pokud jsou příznaky odhaleny včas, lze řadu očních vad vyléčit nebo jejich zhoršování zpomalit. Zanedbaná dioptrická vada se ale může začít velmi rychle zhoršovat. Jak se nejčastější oční vady projevují?

„**Krátkozrakost** způsobuje zhoršené vidění do dálky, na čtení vidí člověk dobře.

Vetchozrací lidé vidí hůř jak na dálku, tak i na blízko.

Dalekozrakost ovlivňuje vidění do blízka a lidé si musejí brát na čtení brýle, do dálky vidí dobře.

Astigmatismus ovlivňuje vidění na blízko i do dálky, kvalita vidění závisí na velikosti vady. Nízká hodnota nebývá patrná, u vyšších stupňů astigmatismu se objevuje snížená ostrost vidění, zhoršené vnímání detailů a kontrastů, pokřivený a deformovaný obraz, který může vést například k záměně písmen v textu,” popsal Karel Liška, hlavní optometrista oční kliniky Gemini.

Nejdříve brýle, potom operace. Každou dioptrickou vadu lze řešit brýlemi, což je nejjednodušší forma korekce a mezi Čechy i nejvyhledávanější. Roste ale obliba laserových operací, které dioptrickou vadu vyřeší jednou provždy.

„Většina našich pacientů má zkušenosti s nošením dioptrických brýlí nebo kontaktních čoček. Jen málo

pacientů se ihned po zjištění dioptrické vady rozhodne pro operaci. Lidí, kteří se ale chtějí oční vady zbavit chirurgicky, každým rokem přibývá. Brýle totiž lidi často obtěžují během sportu, někdy jich potřebují i několik – na čtení, řízení, běžné nošení, ztrácí je a častým důvodem je i estetika a pohodlí, ne každému jednoduše brýlové obruby, ať už jsou jakékoli, sluší a ne každý je na obličeji snese. Ideálním věkem pro laserovou korekci oční vady je 18 až 40 let, kdy je oční vada ustálena. Brýlí se ale mohou zbavit i starší pacienti, u nich se zpravidla volí jiná metoda než laserová korekce. Kupříkladu výměna nitrooční čočky za multifokální nebo implantace presbyopické fakické čočky,” vysvětlil Pavel Stodůlka.

Častým onemocněním je i **šedý zákal**. V Česku jím trpí až půl milionu lidí. U pacientů starších 60 let toto onemocnění ohrožuje dokonce každého druhého. Ve věku 75 až 85 let má šedý zákal 90 procent lidí.

„Šedý zákal se projevuje zhoršením vidění do dálky i při čtení, změnou dioptrií. Léčit se dá jen operativně, tedy vyjmutím zakalené čočky ven z oka a nahrazením umělou nitrooční čočkou. Operace šedého zákalu patří k běžným ambulantním zákrokům a hradí ji pojišťovna. Šedý zákal lidé často zaměňují za zelený, ten má ale jiný průběh a zcela vyléčit nelze. **Zelený zákal** se projevuje zhoršením periferního vidění, což pacient nemusí ze začátku vůbec poznat, proto jsou tak důležité pravidelné kontroly u očního lékaře. Léčí se trvalou aplikací kapek, v některých případech se dá zvážit i operativní přístup. Na rozdíl od šedého zákalu, který se operací odstraní celý, se zelený zákal operací jen pozastavuje, nikdy se zcela nevyléčí,” řekl Pavel Stodůlka.

Projevy nejčastějších očních vad

Krátkozrakost je oční vada, při které se paprsky světla sbíhají už před sítnicí, a na sítnici tak nevzniká ostrý obraz. Projevuje se neostrým viděním do dálky. Koriguje se brýlemi, kontaktními čočkami nebo operací, která se provádí buď laserem, nebo implantací nitrooční čočky.

Dalekozrakost – při této oční vadě se paprsky světla usměrněné čočkou sbíhají až za sítnicí, a na sítnici tedy nevzniká ostrý obraz. Projevuje se špatnou viditelností na čtení. Stejně jako krátkozrakost se koriguje brýlemi, kontaktními čočkami nebo operací, která se provádí buď laserem, nebo implantací nitrooční čočky.

Astigmatismus je oční vada, která se vyskytuje často společně s krátkozrakostí nebo dalekozrakostí. Oko má rozdílnou lomivost v různých směrech. Koriguje se cylindrickým sklem v brýlích nebo laserovou operací, jen výjimečně kontaktními čočkami.

Šedý zákal je zkalení oční čočky. Vyskytuje se především ve vyšším věku, ale výjimečně i u mladých lidí nebo i dětí. Pacient hůře vidí na dálku i na blízko, jako by se díval přes špinavé sklo. Jedinou možnou léčbou je operace, při níž je zakalená čočka nahrazena umělou nitrooční čočkou. V rozvojových zemích je jednou z hlavních příčin slepoty.

Zelený zákal (glaukom) na rozdíl od šedého zákalu neznamena zkalení očních struktur, ale poškození zrakového nervu vysokým nitroočním tlakem. Je zrádný tím, že se nemoc z počátku nemusí nijak projevit. Proto je důležitá včasná diagnostika. Zvýšený nitrooční tlak může odhalit pouze lékařské vyšetření. Pokročilý glaukom způsobuje výpadky zorného pole.

Petra Ďurčíková

Zdroj: <https://zdravi.euro.cz/denni-zpravy/z-domova/cechu-s-brylemi-pribyva-jak-vidi-svet-lide-s-ocni-vadou-487366>

INFORMACE

Novinky v oblasti kompenzačních pomůcek

ČTEČKA ORCAM MYEYE 2.0

Pokud vám záleží především na designu, čtete spíše krátké texty, nepotřebujete výdrž delší než 1,5 hodiny, pak by vám mohla vyhovovat čtečka OrCam MyEye 2.0.

OrCam MyEye 2.0 není větší než prst – a přitom dokáže okamžitě přečíst jakýkoliv tištěný text (noviny, knihy, menu v restauraci, značky, obaly výrobků, obrazovky počítačů nebo telefonů). V reálném čase rozpoznává obličeje, identifikuje výrobky, bankovky. Ruční čtečka OrCam MyEye 2.0, která je vlastně kamerou pro nevidomé a těžce zrakově postižené s hlasovým výstupem, nabízí druhou generaci stylových brýlí na čtení blízkých předloh. Mezi její klíčové vlastnosti patří přísvit předloh, ovládání pomocí gest rukou a dotykové plošky, je ideální pro čtení méně rozsáhlých textů, umí číst čárové kódy, rozpoznává obličeje osob, které OrCam MyEye 2.0 naučíte, má plnou podporu českého jazyka, výdrž baterie je až 1,5 hodiny provozu, má možnost uchycení i na dioptrické brýle. Rozměry: 76 x 21 x 14,9 mm, hmotnost: 22,5 g.

Cena u společnosti Adaptech nebo SAGITTA Ltd., spol. s r.o. (www.elupy.cz): 134 550 Kč.

Zdroj: <https://www.adaptech.cz/kat/orcam-myeye2>, <https://web.elupy.cz/orcam-myeye-20>

ČTEČKA ADAPTECH TEXTREADO MOVE S

Pokud dáváte přednost multifunkčnímu řešení, které vám umožní číst pohodlně i delší texty až 8 hodin, chcete si ukládat dokumenty pro další čtení nebo zpracování na PC nebo používat zařízení jako mobilní telefon, seznámete se s čtečkou Adaptech textReado MOVE S.

Čtečka pro nevidomé a těžce zrakově postižené s hlasovým výstupem Adaptech textReado MOVE S nabízí skvělý a bezkonkurenční výkon kamerového převodu tištěných předloh na digitální text. Ten je možné si nechat následně přečíst integrovanou hlasovou syntézou Zuzana nebo Iveta. S výdrží v délce kolem 10 hodin, bezdrátovým sluchátkem pro diskrétní čtení a speciálními funkcemi, jako je například rozpoznávání bankovek, čtečkou čárových a QR kódů je Adaptech textReado MOVE S společníkem na cesty i na doma. Při čtení delších textů oceníte skládací stojan, pod který se vejde bez problémů váš oblíbený časopis.

Cena u společnosti Adaptech: 69 990 Kč.

Zdroj: <https://www.adaptech.cz/kat/textReado-MOVE-S>

SYSTEM CORVUS

Corvus je systém, který zpřístupňuje dotykové mobilní telefony s operačním systémem Android nevidomým a slabozrakým uživatelům. Můžete si koupit pouze systém do vašeho mobilního telefonu, nebo nový mobilní telefon s prostředím Corvus. Tento systém použití dotykového telefonu značně zefektivňuje a zjednodušuje. Mezi jeho funkce patří telefonování, historie hovorů, kontakty, SMS (přijaté, odeslané, hromadné odesílání), profily, hodiny, budík, kalendář, poznámky, přehrávač hudby, diktafon, kalkulačka, 2 hry, správce souborů, přístup ke všem aplikacím OS Android, nastavení Corvusu, automatické aktualizace, kontextový pomocník. V České republice je možné pořídit systém Corvus přes TyfloCentrum Olomouc, o.p.s., Sociální firma Ergones, tel.: 583 034 536, e-mail: info@ergones.cz.

Zdroj: corvuskit.com, ergones.cz

George a nevidomí klienti

Česká spořitelna přechází na nové moderní digitální bankovníctví George, které postupně nahradí dosavadní internetové bankovníctví Servis 24. Jak mohou postupovat nevidomí uživatelé?

George je první bankovní aplikací na trhu, která dokáže v reálném čase automaticky analyzovat finanční chování svých uživatelů a pomáhat jim s hospodařením. Jeho ovládání je intuitivní, inspirované sociálními sítěmi. V souladu s oprávněným zájmem svých čtených nevidomých klientů dbá banka na to, aby byl George navržen jakožto stoprocentně přístupná aplikace pro speciální odečítací programy, které umožňují nevidomým vnímat zobrazované informace prostřednictvím umělého hlasu a bodového písma.

„Na zpřístupnění aplikací George a George Go se aktivně spolupodílejí odborní pracovníci Sjedené organizace nevidomých a slabozrakých. Těsná a dobře doladěná spolupráce s příslušnými odborníky České spořitelny přináší hmatatelné výsledky nikoli v období měsíců či let, nýbrž ve lhůtách týdenních či dokonce jen několikadenních. Jedná se zde o jeden z mnoha dalších dokladů úspěšného a oboplně užitečného partnerství velké banky s organizací, která zastupuje klienty, jimž moderní technologie včetně internetového bankovníctví usnadňují život za předpokladu, že jsou náležitě zpřístupněny,“ uvedl Rudolf Volejník, viceprezident SONS.

Česká spořitelna v těchto dnech převádí početné skupiny zákazníků z internetového bankovníctví Servis 24 na George. V těchto skupinách mohou být i nevidomí klienti. V případě, že chcete předejít vypnutí Servisu 24 do doby, než bude George přiměřeně rozpoznatelný internetovými odečítači, vyplňte, prosím, formulář na této adrese:

<https://www.csas.cz/cs/landing-page/formular-pro-nevidome>

Na základě vašeho souhlasu budete dočasně vyřazení z přechodové fáze.

OSOBNOSTI ZE SVĚTA HLUCHOSLEPÝCH

Čtyřnohý přítel Ike

Na začátku října se ve Velké Británii slavil Národní týden vodících psů. A proto vám tentokrát v rubrice Osobnosti ze světa hluchoslepých představíme pomocníka čtyřnohého. Na blogu britské organizace pro hluchoslepe Sense se o své zkušenosti podělila Jo-Ann Moranová, která trpí Usherovým syndromem.

Už to budou tři roky, co jsme se já a můj vodící pes Ike stali partnery. Na můj život to mělo neuvěřitelně pozitivní dopad. Byla jsem dost smutná, když jsem se dočetla, že v Londýně žije v izolaci 180 000 zrakově postižených lidí. Často je to kvůli tomu, že mají příliš velké obavy vyjít ven. I proto jsem velmi vděčná za svého čtyřnohého přítele.

Nezaujaté osobě může Ike připadat jako obyčejný pes. Pro mne je to ale zprostředkovatel. Změnil můj pohled na svět, z nemožného se mávnutím kouzelného proutku (nebo snad jeho ocásku?) stalo možné. Dává mi možnost dobývat svět – na rozdíl od života v potenciální izolaci.

Důležité je i to, že díky němu můžu pokračovat ve svém zaměstnání, protože mne každý den bezpečně naviguje ulicemi Westminsteru, vyhýbá se všem sloupům, výkopům i turistům. To vše za nadšeného mávání ocasem na naší cestě do kanceláře.

Lidé pravděpodobně nijak zvlášť nepřemýšlí, když vystrčí na chodník svoje popelnice. Proč by taky měli, že... Ovšem pro mne je to tak trochu překážka v cestě. Jaká zábava... Ani náhodou! A proč k tomu nepřidat nějaké to auto zaparkované na chodníku. A když už jsme u toho, stará matrace vyhozená před vchodem taky čeká na odvoz... Jen tak dál, pojďme si zakrámovat ulice! Podobné zážitky byly pro mne peklem, když jsem ještě chodila pouze s červenobílou holí. Díky Ikemu teď

však mezi všemi překážkami hladce proplovám. Můžu chodit s hlavou vzhůru a taky to pyšně dělám!

Usherův syndrom ovlivňuje můj sluch i zrak. Proto je úžasné, že teď se ve svém domě mohu cítit bezpečně, protože můj pes poslouchá za mne. Má na to také výcvik. Jeho práce mě v tomto směru nepřestává udivovat a bavit. Vidí to zkrátka jako hru. S obrovským nadšením mě vždy upozorňuje na domovní zvonek. Také se již několikrát ukázal jako velmi užitečný při spuštění hlásiče požáru. A to už nebyla hra. A když jednou londýnští hasiči přijeli vyměnit detektor kouře, Ike v akci na ně udělal velký dojem ☺.

Když jsem si ještě sama barvila vlasy, Ike mě několikrát zachránil před katastrofou, když mě upozornil na zvonění nastaveného časovače. A budík? Opravdu si přeji, aby pochopil funkci „opakované buzení“.

Ike má schopnost rozpoznat, kdy se necítím dobře. Jemně do mě šťouchne, položí mi hlavu do klína, mává ocasem a nabízí mi svoji bezpodmínečnou psí lásku a ujištění, že všechno bude zase dobré.

Lidé se často domnívají, že život vodícího psa je jen práce a žádná zábava, prostě nuda... K tomu můžu říct jen jedno – přijďte do mé kanceláře a podívejte se do Ikeho krabice s hračkami! Nejvíc nadšený bývá v pondělí ráno, na rozdíl od nás lidí... Poskakuje kolem, trvá na tom, že se s ním všichni budou bavit a prohlížet si hračku, kterou má zrovna v tlamě. V mojí kanceláři se často řeší dost náročné situace. Proto je úžasné, že kolegové, ačkoli vnímají Ikeho především jako pracovního psa, mohou uvolnit stres díky kontaktu se psem, který nikdy neodmítne podrbání na břicho. Ike má taky plno psích kamarádů. Když ho pustím v parku, lítá kolem jako blázen, jasně přesvědčený o tom, že musí být nejrychlejším psem v okolí. Ovšem nesdílím jeho nadšení, když se mu podaří vyválet se v něčem velmi „parfémovaném“. Ale vždycky mě zahřeje u srdce, když okamžitě sám přiběhne, jakmile vidí, že vytahuji postroj. Jasný důkaz, že miluje svou práci.

Nebylo by však správné, líčit Ikeho jako nějaké dokonalé stvoření, protože umí být i pěkně zlobivý a občas

testuje, kde jsou hranice. Poslední tři roky Ike kradl jídlo, schovával boty, rozbil kočičí dvířka (aby ukradl jídlo)... Nejtrapnější moment byl, když se rozhodl vyčistit boty vládního ministra. Ne že by to tedy nepotřebovaly... A taky když se pokusil ukrást peří z čepice jistého plukovníka.

Moje osobní výzva pro následující rok je překonat strach a navštěvovat akce, kde je velká skupina lidí. Bývám v těchto situacích totiž vystresovaná a úzkostná. Kvůli práci se občas překonám, ale v soukromém životě se tomu snažím vyhýbat. Jsem si jistá, že Ike mi bude oporou. Ike je pro mne neocenitelný, protože mi dává svobodu a nezávislost.

Přeložila Hana Dvořáková

Zdroj: <https://blog.sense.org.uk/2018/10/mission-pawssible-how-my-guide-dog-helps-me-conquer-life/#more-6159z>

ZE SVĚTA

Kampaň „Zeptej se, než mě popadneš“

V článku původně nazvaném „Jen proto, že jsem slepá, nemusíte mě někam tahat bez zeptání“, vás seznámíme s kampaní, kterou vede zrakově postižená Amy Kavanaghová z Velké Británie.

Když jsem začala pracovat pro britskou organizaci pro hluchoslepe Sense, nepoužívala jsem vůbec bílou hůl. Narodila jsem se sice zrakově postižená, ale vždy jsem měla pocit, že bílá hůl je jen pro lidi, co nevidí vůbec. Ale když jsem se začala setkávat s lidmi, které Sense podporuje, uvědomila jsem si, že i mně by mohla být bílá hůl ku prospěchu. A bylo to to nejlepší rozhodnutí. Bílá hůl mi vrátila sebevědomí, cítím se bezpečněji a nezávisleji. Jediné mínus je, že mě každou chvíli někdo popadne a někam táhne! Každý den jsem

postrkována do vlaku, táhnuta přes silnici, chycena na schodech... Lidé říkají, že se jen snaží pomoci, ale když se mě dotýkají bez varování, často mě dezorientují a vystraší a může to být i nebezpečné.

Začala jsem moje zkušenosti sdílet na sociálních sítích a zjistila jsem, že nejsem sama. Vozíčkáři bývají tlačeni bez zeptání, majitelům vodicích psů jsou vyškubávána vodítka z ruky a lidé s berlemi jsou denně připravováni o rovnováhu přespříliš ochotnými pomocníky. Všichni tito lidé vyslovili přání, aby se jich každý nejprve zeptal, než začne pomáhat.

Nabídka pomoci je pro mne velmi důležitá. Umožňuje mi zůstat nezávislá a poskytuje mi jistotu, když se setkám s něčím stresujícím nebo obtížným. Když se mě někdo zeptá, jestli potřebuji asistenci, dává mi možnost volby a taky šanci vysvětlit, jak nejlépe mi může pomoci. Jako zrakově postižená mám například ráda, když se můžu chytit průvodce za paži. Je to mnohem lepší, než když mě on drží a táhne. Je velmi důležité naslouchat lidem s postižením, pak jim můžeme lépe pomáhat. Zažila jsem už mnoho úžasných nabídek pomoci! Ale chytání, strkání a tahání začalo ovlivňovat moje sebevědomí a způsobilo, že cítím trochu úzkost, když jdu na metro.

Takže jsem začala používat hashtag #JustAskDontGrab (Zeptej se, než mě popadneš), abych rozšířila povědomí o tom, jak lépe pomáhat lidem s postižením. Prostřednictvím tohoto hashtagu sdílíme své příběhy a přidávají se k nám stále další lidé. Podpořila nás i baronka Tanni Gray-Thompsonová, která se svěřila s tím, jak ji jeden neznámý pomocník postrkoval na velmi citlivém a bolestivém místě na zádech.

Začalo to jen několika příspěvky na sociálních sítích – a teď už mám za sebou interview pro rozhlas a televizi a píšu blog o svých zkušenostech. Jsem opravdu potěšena, jaký dopad má tato kampaň!

Jak ukázal nedávný výzkum organizace Sense, jeden ze čtyř lidí s postižením se cítí každý den osaměle. Chytání a postrkování způsobuje, že se cítíme ještě více izolováni, protože i když se to děje s dobrým záměrem,

bere nám to možnost vyjádřit naše potřeby a udělat naše rozhodnutí. Naproti tomu ten, kdo pomoc nejprve nabídne a umožní nám něčeho dosáhnout, posiluje naše sebevědomí vyrazit nezávisle ven a cítit se součástí komunity.

Když uvidíte člověka s nějakým postižením, který by mohl potřebovat vaši pomoc, pamatujte si, že je lépe se nejprve zeptat, než ho popadnout!

Přeložila Hana Dvořáková

Zdroj: <https://blog.sense.org.uk/2018/08/just-because-im-blind-doesnt-mean-you-can-grab-me-without-asking/>

ZÁLIBY

Z LITERÁRNÍ ČINNOSTI HLUCHOSLEPÝCH LORMÁKŮ

*Milí čtenáři,
na stránkách Doteků vám postupně a po částech zveřejníme literární díla hluchoslepých autorů, která byla oceněna odbornou porotou a veřejností v literární soutěži o Cenu Hieronyma Lorma 2018.*

Po operaci

Otvírám oči, pátrám – kde to jsem?
Všude tolik světla,
slunce svítí do oken!

„Dobrý den, jakpak se vám spalo?
Copak hezkého se vám zdálo?“

Asi na to se sestřička ptá
a nechápe, proč pacientka neodpovídá.
Snad říká, že operace dobře dopadla?
Mlčím. Nerozumím... Nemám sluchadla!

Jak si člověk připadá bezradný!
Musí se ale vzchopit – to dobře ví.

„Jen malé strpení, sestřičko.
Neslyším, vidím jen mlhu.
Dejte mi brýle, sluchadla
a zas čilá budu.
Vrátí se mi nálada i vtip,
i ta víra, že bude zas líp.“
Je to s tím stářím kříž!
Řekne se Kouzelné stáří...
Jenomže – co všechno odnese,
co všechno člověku schází.

A přece se chce tolik žít,
přátele, pohodu kolem sebe mít!
Tak sbírám síly.
S vírou a nadějí.
Místo nářku se směju raději.

Pavla Sykáčková

*1. místo CENA ODBORNÉ POROTY, kategorie POEZIE
2. místo CENA VEŘEJNOSTI, kategorie POEZIE
CENA HIERONYMA LORMA 2018*

Nedokáží to, co dokázal můj dědeček. On se vyrovnal s těžkou realitou, tak jak ji život přinášel. Nebyla to rezignace, bylo to poznání, že sám proti mocnému proudu způsobu chodu lidské společnosti nic nezmůže. Byl to také jeho zodpovědný postoj k rodině, která na tom nebyla nejlépe, kterou musí živit a uživit, často až za příliš velkou cenu, i za cenu svého zdraví, za cenu obdivuhodného úsilí a sebeobětování. Nikdy jsem ho neslyšel na tyto okolnosti si stěžovat. Byl pokřtěný katolík, ale, jak to dnes posuzuji s odstupem několika desítek let, takový jeho přístup k životu měl v sobě cosi z buddhistické filosofie, aniž to sám tušil. Teprve nyní se dozvídám další a další okolnosti, které ho vedly k takovémuuto přístupu.

Zamlada hrával na štěbenec, vyučil se ševcem – tedy obuvníkem. Tehdy obuvník dokázal vyrobit boty od úplného začátku až po jejich finální úpravu. Sledoval jsem s obdivem jeho práci, byl jsem tenkrát malý klučina. Pracoval doma, nevěděl jsem tenkrát, že původně pracoval v ševcovské dílně, že těch několik dělníků, také vyučených ševců, se chtělo domoci trochu většího platu. Domluvili se a můj děda šel s majitelem dílny vyjednávat. Pan majitel ševcům na platě přidal, ale dědu z práce vyhodil. V malém městě, kde se všichni navzájem znali, dědu už nikdo nezaměstnal. Tak si musel práci shánět, jak se dalo. A když se mu náhodou nějakou zakázku podařilo získat, pracoval doma, a to velice usilovně. Pamatuji si, že neztrácel čas ani s jídlem, babička mu nakrájela krajíc chleba na kousky a on při práci si bral jednotlivá sousta. Tak si to pamatuji. Neztrácel čas, protože další zakázku sháněl velmi obtížně. Někdy mu pomohl jeho bratr, byl také ševcem, tak mu umožnil pracovat i na jeho zakázce. Byla to tenkrát pomoc v nouzi velmi vítaná.

Jako malý klučina jsem mu chodíval kupovat floky nebo ševcovskou smůlu. Fascinovala mě vůně kůže, vůně smůly, ševcovská stolička, cvikací kleště, ševcovské kladívko, kopyta a mnoho dalšího nářadí. Všechno jsem

sledoval a dědu obdivoval. Stávalo se, že práci nebylo možno sehnat. V takovýchto časech si děda sehnal práci v sedm kilometrů vzdáleném kamenolomu jako nádeník. Do toho lomu chodil pěšky i zpět, a to za každého počasí. Nohy si balil do onucí a do bot si dával ještě papír, aby ho nezáblo. Jídlo na celý den si nosil s sebou: chleba a černou kávu z melty. Muselo mu to stačit, na víc jsme neměli peníze. Pamatuji si na jeho ztvrdlé a hluboko rozpraskané prsty. Mazal si je lojem. Měl vrozenou srdeční vadu a kýlu, nosil kovový pás, který byl pružný, obalený jakýmsi hadrem, který na kýlu tlačil, aby vůbec mohl pracovat.

Těžce osudem zkoušený, přesto si opatřil barvy a maloval. Zpaměti, také podle pohlednic. Maloval pro potěšení, obrazy neprodával. Snad to byly jeho šťastnější chvíle, kdy mohl na chvíli zapomenout na to, že nemůže sehnat práci, snad to byla jeho snaha vytvořit něco, k čemu není okolnostmi nucen. Snad to bylo nutkání uplatnit tvůrčí schopnosti, tedy něco, co je člověku dáno, čím se člověk odlišuje od jiných tvorů. Touha být chvíli člověkem, svobodným, nezávislým člověkem. Tohle se odehrávalo za druhé světové války.

Za první světové války, to byl ještě mladý, ale už asi ženatý, byl odveden na frontu s mnoha dalšími a tam měl bojovat za císaře pána proti Rusům. To se nikomu nechtělo, a tak jich mnoho přeběhlo k Rusům do zajetí. O té válce nerad mluvil, pamatuji si jen, že ke stolu dostali mísu s polévkou, kterou jedli dřevěnou lžící. U jejich stolu byl jeden vousáč, snažil se, aby té polévky snědl co nejvíc. Jedl rychle a polévka mu po vousech stékala zpět do mísy. Museli to strpět a snažit se té polévky každý sníst co nejvíce, jinak by na ně nezbylo. To říkal, ale nic jiného asi ne. Že by o té první světové válce říkal ještě něco dalšího, si nevzpomínám.

Na konci druhé světové války, vlastně už po válce, Němci se stále snažili dostat co nejvíce na západ, směrem k Američanům. Devátého května z Prahy přijel na motocyklu nějaký pán s radostnou zprávou, že tam jsou už Rusové a že už je konec války. Ale naším městem

projížděla kolona německých vojáků. Odpoledne začala střelba. My jsme se schovali do domečku, ale dostali jsme přímý zásah. Byla to obrovská detonace. Až jsme se z toho vzpamatovali, byl už domek v plamenech a Němci pořád stříleli. Děda musel proběhnout skrz plameny do té střelby a za domkem nám pomáhal utéct takovým malým okénkem, jinudy to nešlo. Babička po té detonaci ochrnula na nohy, tak ji z toho okénka musel vytáhnout, vzít na záda a odnést ji nahoru do sklepa tvrze. Teprve dnes si uvědomuji, že to byl od něj hrdinský čin. Nic se nám nestalo, ale v noci jsme ze sklepa tvrze museli znovu utéct, tvrz se chytila také. Noc jsme s dalšími lidmi přečkali ve sklepě jednoho domku nad tvrzí. K ránu střelba utichla. Už nás osvobodili Rusové.

Neměli jsme kde bydlet, ujali se nás sousedé. Později jsme dostali přidělený byt, ještě později maminka si v Brně zařídila oprávnění k podnikání a zavedla si obchod s uhlím. Děda se pak moc nadřel, uhlí z vagónů vykládal, pak jsme stavěli nový domek a děda jen dřel a dřel. Děda byl spíše drobnější postavy, babička byla o kousek větší než on. Byl hubený, jen šlachy a ztvrdlé svaly. A rozpraskané prsty, tak si ho pamatuji. Maminka obchod předala státu a pracovala jako pomocná kuchařka. O něco později jsem začal studovat. Stal jsem se učitelem. Děda už byl v důchodu, věnoval se zahradě a chodil na ryby. Někdy jsme chodili spolu. Lidé si začali kupovat už i motocykly, děda je nesnášel, říkal motocyklům čerti jedni. Ale jen do té doby, než jsem si opatřil jako pátý nebo šestý majitel starší motocykl. Dědu jsem vozil k rybníku, také jsem byl vášnivým rybářem. Děda si to pochvaloval a už na motocykly nehuboval. Líbilo se mu to tak, že vlastně řídil zezadu on, klopil zatáčky, s tím jsem musel počítat. Dědovi ani nevadilo, že nám to jednou uklouzlo, nohama jsme zachytili pád. Jen jsme se otočili kolem dokola a pak jsme zase jeli dál.

Roky ubíhaly, těžký život i nemoci a operace se podepsaly na dědečkově zdraví, i kouření mu lékaři zakázali. Jednou, když jsme si užívali krásné pohody u rybníka,

jsem si uvědomil, že poslední dobou děda i v takto prožívaných chvílích heká a vzdychá. Tak jsem se ho zeptal, co mu je, dnes bych se ptát nemusel, znám to sám na sobě. Řekl: „Já už nic nemůžu, ani kouřit nesmím.“ Došlo mi, co starému člověku po tak těžkém životě nakonec zbývá. Vědomí, že nežil nadarmo, ale také trocha příjemných chvilek. Dal jsem mu cigaretu, děda „měl hubu od ucha k uchu“ a byl šťastný, spokojený. Od té doby kouřil několik cigaret za den, dopřával si i jedno pivo a káféčko. To mu zbylo z těch obyčejných lidských radostí. I takové drobnůstky mohou člověku trochu zpříjemnit stáří. Žil ještě řadu let, trpělivě snášel nepřízeň osudu, kdy se svojí ochrnutou ženou a prakticky slepou dcerou trávil zbytek života v malém pokojíku v domově důchodců. Při jakési lékařské prohlídce lékaři zjistili, že děda asi přechodil zápal plic, tak ho dali do nemocnice na doléčení. Podle mne to nebylo nezbytně nutné. Děda tak přišel o poslední drobné radůstky: žádné pivo, žádné cigarety ani káféčko. A děda začal chřadnout, lékaři si s ním nevěděli rady, krevní tlak dědovi klesal. Až jednoho dne se děda na posteli vztyčil a spadl zpět, zastavilo se mu srdce. Byl mrtev. Měl těžký život, ale smrt byla k němu milosrdná. Mohl však žít mnohem déle, jen kdyby byli lékaři pochopili, co starý člověk potřebuje. A nejen starý, ale obecně, co člověk potřebuje. Nestačí dodržovat paragrafy, zákazy, příkazy a často naprosto nesmyslná nařízení, vyplňovat rubriky, formuláře a podřizovat se často nesmyslům, které kdosi od zeleného stolu vymyslel bez pochopení života.

V této souvislosti se mi vybavila vzpomínka na jiného starého člověka. Ležel jsem tenkrát na chirurgickém oddělení jedné nemocnice. Na náš pokoj přibyl jeden takový děda, už ani nevím, kvůli čemu. Jenže ten děda přestal jíst. Při jedné vizitě se s ním dal primář do hovoru. Domlouval mu, že jíst musí, jinak že umře. Děda mu vysvětloval, že do sebe nemůže nic dostat, že na jídlo nemá vůbec chuť, že se snaží, ale nejde to. Primář se zamyslel a povídá: „No jo, dědo, ale co tedy s vámi?“ A děda na to: „Pane primář, já bych věděl, ale

vy byste mi to nedovolil.“ Pan primář chtěl, aby mu to tedy řekl, a ten děda povídá: „Spravila by to kotrmelcová.“ „Co je to kotrmelcová,“ ptá se primář. A děda na to: „No, nějaká kořalka, nejlíp becherovka. Mohl bych?“ Primář se zasmál: „No, když vám ji dovezou, tak můžete.“ Becherovku dovezli, děda začal jíst a dostal i chuť do života.

Hle, člověk. Nejenom číslo, položka, rubrika. Člověk je živý tvor, ale především člověk, a potřebuje trochu lidskosti.

František Hynek

*1. místo CENA ODBORNÉ POROTY, kategorie PRÓZA
CENA HIERONYMA LORMA 2018*

VZKAZY MOUDRÝCH

Většina z nás se narodí do světa, kde jsou naše volby už částečně předurčené. A my pak příliš mnoho času věnujeme tomu, že žijeme život někoho jiného – jsme dobré ženy, dcery, herečky – tak, jak si to představují ostatní. Nikdo vám neřekne: „Prostě buď šťastná.“

... a přitom je to ta nejdůležitější zpráva ze všech!

Sandra Bullock

(26. července 1964 Arlington, Virginie)*

Americká filmová herečka a producentka, držitelka jedné ceny Oscara ze dvou nominací a dvou Zlatých Globů z pěti nominací

RECEPTY

Vánoční pohár

A jsou tady! Někdo povzdechne, že už zase, někdo zajásá, že konečně, někdo si uváže zástěru a jde vařit. A správně dělá, protože takový vánoční pohár, který se dnes naučíme připravit – pro sebe, rodinu, přátele – plnohodnotně uspokojí sváteční chuť na mlsání. Je rychlý, nikterak finančně nákladný, chuťově výborný a není přece nezbytně nutné nabízet každoročně o Vánocích výhradně vanilkové rohlíčky a linecké slepované, no ne? Budeme potřebovat:

1 pudink bez vaření (Dr. Oetker)

3 deci mléka

1 vanilkový cukr

200 g zakysané smetany (kalíšek)

150 g ovocného jogurtu (kalíšek)

1 lžíce rumu (nebo ne)

ovoce (čerstvé nebo kompotované či mražené)

šlehačka (kalíšek)

piškoty (balíček)

A teď si pustíme třeba staročeské koledy nebo vánočního Káju Gotta a dáme se do díla: Pudink ušleháme s mlékem a vanilkovým cukrem do tuhého krému, všleháme zakysanou smetanu, rum a ovocný jogurt. Na dno poháru (nejlépe vééélkého na nožce, ale může být i miska) dáme piškoty, na ně lžící pudinkové pěny, poté trochu ovoce, opět piškoty a opakujeme dle libosti a velikosti poháru. Poslední vrstva bude ovoce. Až je hotovo, strčíme pohár na pár hodin do lednice, aby se piškoty nasákly a chutě propojily, vyndáme, navršíme kopec šlehačky jak peřinka naducaný a jíme, hodujeme, klábosíme, zkrátka máme se vánočně ☺.

Tak šťastné a veselé vám všem!

SMYSLŮPLNÉ VÁNOCE

LORM

SPOLEČNOST PRO HLUCHOSLEPÉ
SOCIETY FOR THE DEAFBLIND

Vánoce vidět nemusíte... Od dětství je máme v srdci – pohladí na duši, rozvoní domovy a sbližují. **Užívejte ty letošní všemi smysly!**

SMYSLŮPLNÉ VÁNOCE PŘEJE LORM z.s.
A HLUCHOSLEPÍ KLIENTI!

Pomáhejte hluchoslepým s námi

odesláním dárcovské sms ve tvaru: **DMS LORM 30** nebo **DMS LORM 60** nebo **DMS LORM 90** na číslo **87 777**
sbírkový účet: **43-8709380297/0100**

Cena DMS je 30 nebo 60 nebo 90 Kč, LORM obdrží 29 nebo 59 nebo 89 Kč. Více na www.darcovskasms.cz

DOTEKY. Časopis LORM z.s., Zima, číslo 97. Vychází čtvrtletně.
Uzávěrka příspěvků do čísla 98/Jaro 2019: 15. 2. 2019.

Vydává: LORM – Společnost pro hluchoslepé z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5.
Doteky vychází ve zvětšeném černotisku, Braillově písmu jako zvuková nahrávka v mp3 formátu na CD-ROMu a v elektronické podobě.

Sponzorství je vítáno a za sponzorské dary předem děkujeme.

Naše bankovní spojení: Komerční banka Praha Smíchov, číslo účtu: 19-1451940207/0100.

Redakční rada: Zdena Jelínková (metodička), Mgr. Petra Zimermanová (ředitelka)

Za LORM z.s.: Mgr. Petra Zimermanová, Zborovská 62, 150 00 Praha 5, tel: 257 325 478

Ilustrace na titulní straně: Tomáš Zach

Grafická úprava: Stáňa Laňková, Nad Budánkami II./13, Praha 5

Tisk ve zvětšeném černotisku: QT Studio s.r.o., Hornokřčská 561/60, 140 00 Praha 4

Náklad: 140 černotiskových výtisků

Tisk v Braillově písmu: Teiresias – Středisko pro pomoc studentům se specifickými nároky, Masarykova univerzita, Komenského náměstí 2, 602 00 Brno, www.teiresias.muni.cz

Osoby s hluchoslepotou a se zrakovým handicapem odebírají časopis Doteky v rámci informačního servisu, který je součástí jejich sociální rehabilitace.

Celoroční příspěvek pro členy LORM z.s. včetně distribuce činí 50 Kč.

V elektronické podobě je časopis bezplatně zasílán na odbory sociální a zdravotní péče. Doteky v elektronické verzi jsou zasílány všem zájemcům zdarma. Ostatní zájemci z řad veřejnosti (fyzické nebo právnické osoby), kteří mají zájem o Doteky ve zvětšeném černotisku nebo na CD-ROMu jako zvukovou nahrávku, se z důvodu vysokých výrobních nákladů spolupodílejí finanční částkou. Roční předplatné na Doteky za čtyři čísla činí 200 Kč. V Braillově písmu Doteky vychází pouze v omezeném nákladu 5 ks a jsou k dispozici hluchoslepým čtenářům k zapůjčení v Poradenských centrech LORM v Praze, Liberci, Jindřichově Hradci, Brně a Ostravě. Starší i nová čísla Doteků jsou zdarma veřejnosti přístupná na webových stránkách www.lorm.cz ve formátech HTML, doc a PDF.

Objednávky přijímá LORM z.s., Zborovská 62, 150 00 Praha 5, email: kancelar@lorm.cz. Časopis je rozesílán na základě objednávky členům LORM z.s. a ostatním osobám a organizacím, včetně povinných výtisků. Na <http://www.lorm.cz/cs/doteky/> je k dispozici elektronická objednávka i ve formátu k vytištění.

Zaslané rukopisy, kresby a fotografie se archivují a vracejí pouze na vyžádání odesílatele.

Doteky vychází s pomocí nadačního příspěvku Nadačního fondu Českého rozhlasu ze sbírky Světluska. DĚKUJEME.

**LORM z.s.
Zborovská 62
150 00 Praha 5
tel: 257 314 012**

**REGISTRACE MINISTERSTVA
KULTURY ČR č. E 11000**